

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله عليها) شهرستان شیراز
مقاله سطح ۲ (کارشناسی)

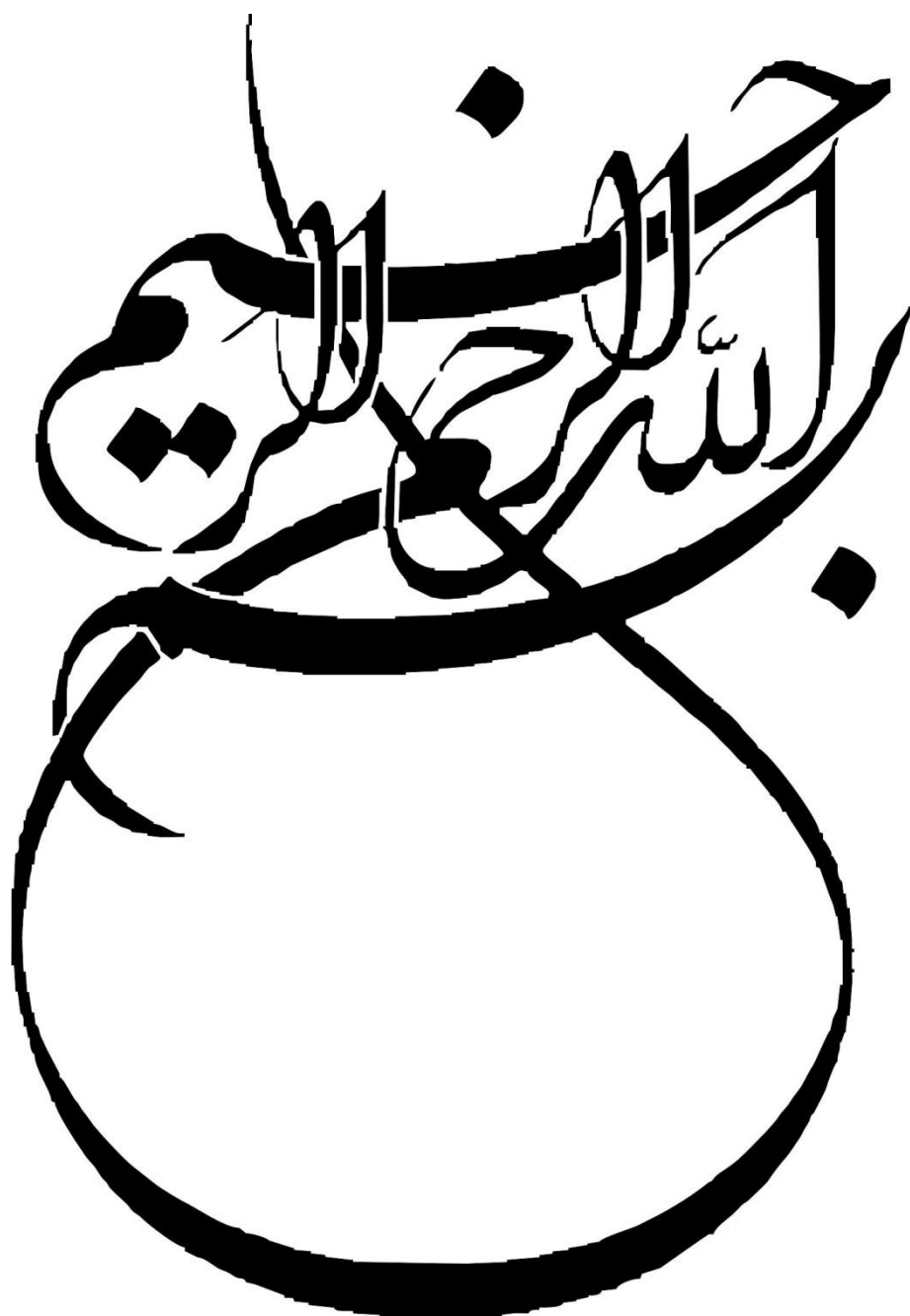
عنوان

مدیریت معنوی حضرت زهرا (علیها السلام) در عرصه زندگی زناشویی

پژوهشگر

منیره محمدزاده

پاییز ۹۷

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله عليها) شهرستان شیراز
مقاله سطح ۲ (کارشناسی)

عنوان

مدیریت معنوی حضرت زهرا (علیها السلام) در عرصه زندگی زنashویی

پژوهشگر

منیره محمدزاده

پاییز ۹۷

چکیده

حضرت زهراى مرضيه (سلام الله عليها) فرزندِ رهبرِ اعظمِ اسلام حضرت محمدبن مصطفی (صلی الله علیه و آله) و حضرت خدیجه (سلام الله عليها) است. تاریخ نگاران در تاریخ ولادت زهرا (سلام الله عليها) اختلاف نظر دارند اما میان دانشوران شیعه مشهور است که تولد ایشان روز جمعه بیستم جمادی الثانی سال پنجم بعثت بوده است. فاطمه زهرا (سلام الله عليها) با بزرگترین شخصیت اسلام یعنی حضرت علی (علیه السلام) زندگی می کرد که بی تردید برترین جایگاه را پس از پیامبر صلی الله علیه و آله داشت. مردی که همه آرمانش پیشرفت اسلام و دفاع از این آیین مقدس بود. فاطمه (سلام الله عليها) به انجام وظایف و مسئولیت های زندگی زناشویی و مدیریت زندگی زناشویی خویش بسیار توجه داشت. به گونه ایی که هیچ گاه بدون اجازه شوهر از خانه بیرون نرفت. همواره ساده زیست و بخشنده بود. مطیع کامل شوهر و مودب و مهربان و همدل با همسر خویش بود. این همه در حالی بود که دنیا برای فاطمه (سلام الله عليها) جز دست و پنجه افکندن با سختی و دشواری و رنج و گرسنگی و خستگی چیز دیگری نبود.

کلید واژه ها: مدیریت، مدیریت معنوی، حضرت زهرا (سلام الله عليها)، زناشویی.

۱- مقدمه

حضرت زهرا (سلام الله علیها) به عنوان الگوی برتر زن مسلمان در همه عرصه های خانوادگی و تربیتی شناخته می شود. کسی که تمام زندگی کوتاهش با هدف و برنامه در راه اطاعت خداوند و زندگی خدا محورانه تنظیم شده بود. ایشان چه در عرصه زندگی زناشویی و چه در عرصه تربیت فرزندان و چه در عرصه سیاسی و اجتماعی همواره رفتار مدیریت شده و متوازنی داشتند.

یکی از عرصه های مهم مدیریتی حضرت زهرا (سلام الله علیها)، مدیریت معنوی در زندگی زناشویی ایشان بود. به گونه ای که هم در کلام و م در رفتار خویش هم مراعات کننده حق همسر خویش بوده و هم ترویج دهنده معنویت و استحکام بخش ارتباط خانواده خویش با خداوند متعال بودند.

مدیریت معنوی حضرت زهرا (سلام الله علیها) در عرصه ارتباطات زناشویی به دو بخش تقسیم می شود. نخست مدیریت معنوی ایشان در عرصه ارتباطات کلامی و سپس مدیریت معنوی ایشان در عرصه ارتباطات رفتاری است.

این مقاله، نظر دارد که ابتدا با گذری بر شخصیت شناسی حضرت زهرا (سلام الله علیها) و شناخت مفهوم مدیریت معنوی، جلوه های کلامی و رفتاری مدیریت معنوی حضرت زهرا (سلام الله علیها) در روابط زناشویی را بررسی نماید.

۲- مفهوم شناسی

۲-۱- عبادت

عبادت اسم مصدر از ثلاثی مجرد و از ریشه عبد است و در زبان عربی به معنای پرستش و بندگی خدا آمده است. معنای دیگر آن پشیمان شده و سلامت نفس است و برخی عبادت را به مفهوم خواری و تزلزل انسان در مقابل پروردگار معنا کرده اند.

ها تیرئه می کند و وقتی انسان از محضر الهی از تمام گناهان و لغزش ها به دور باشد ، بدون هیچ شک و شبه ای مدال پر افتخار عصمت را دارا خواهد بود .

۴- مدیریت معنوی حضرت زهرا (سلام الله علیها) در عرصه همسر داری و زندگی

زناشویی

۴-۱- مدیریت در انتخاب همسر

فاطمه زهرا (سلام الله علیها) از بین آن همه خواستگار ، این جوان پاک باخته همه چیز در راه داده را انتخاب کرد که دائم در میدان های جنگ بود. دختر رهبر با عظمت اسلام و حاکم مقتدر زمان است ، این همه خواستگار دارد در بین خواستگار ها ، پولدار هست شخصیتدار هم هست اما خدا از بین این همه علی را برای فاطمه انتخاب کرده بود و فاطمه هم به انتخاب خدا راضی و از آن خشنود بود.

هنگامی که فاطمه به سن رشد رسید بزرگان قریش از فضیلت و اسلام و شرف مال گویی سبقت از دیگران ربوده بودند به خواستگاری درآمدند ولی هر بار این بحث را یکی از آنان به میان می کشید . پیغمبر (صلی الله علیه و آله و سلم) روی از آن ها می گرداند تا آنجا که گاهی بعضی از خواستگاران پیش خود فکر می کردند بر آن ها خشم کرده اند یا در مذمت آنان وحی از آسمان نازل گردید. از جمله ابوبکر به خواستگاری آمد و پیغمبر بدو فرمود : (امرها الی ربها) کار او به دست پروردگار اوست .

پس از وی عمر به خواستگاری آمد و همان را شنید اما تا آن که روزی عمر و ابوبکر در مسجد نشسته بودند و سعد بن معاذ نیز نزد آن دو بود و از هر دری سخن می گفتند تا اینکه از فاطمه دختر رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) به میان آمد . ابوبکر رو به سعد بن معاذ کرد و گفت: ((فاطمه را اشراف و بزرگان خواستگاری کردند و پاسخ همه را رسول خدا به این داد که فرمود :

«ان امرها الی ان شاء ان یزوجها زوجها.»

و تاکنون علی بن ابیطالب به خواستگاری فاطمه نرفته است و گمان می کنم تنها چیزی که مانع علی بن ابیطالب شده تا به دنبال این کار برود تهی دستی اوست و به دل من افتاده که خدا ، پیغمبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فاطمه (سلام الله علیها) را برای علی بن ابیطالب نگاه داشته است .

۴-۲- مدیریت معنوی بعد از ازدواج در عرصه کلام و رفتار

۴-۲-۱- زندگی به دور از تشریفات

ازدواج برای دختر مسلمان و زن جوانی که در محیط اسلامی است ، مثل ازدواج فاطمه زهرا (سلام الله علیها) باشد ازدواجی با پیوند عشقی معنوی و الهی و جوششی بی نظیر میان زن و مرد مومن و مسلمان و همکاری و هم راهی به معنای واقعی بین دو عنصر الهی و شریف ، اما بیگانه از همه تشریفات و زر و زیور های پوچ و بی محتوای ظاهری این است ازدواج درست زن مسلمان و تربیت فرزند و اداره محیط خانه و البته اندیشیدن و پرداختن به همه چیز جامعه و تبیین فعالیت اجتماعی و سیاسی اسلام است .

۴-۲-۲- ادب در کلام احترام به همسر

فاطمه زهرا (سلام الله علیها) که با آیات آسمان زاد و آشنایی دیرینه داشت و سیره و سخن رسول خدا از اعماق وجود خود ، در گفتار و رفتار خود ، صمیمی ، مهربان ، صادق و مودب بود به گونه ای که افراد در نخستین برخورد شیفته روش و مجذوب اخلاق او می شدند.

سیره و سخن ادب آمیز زهرای مرضیه (سلام الله علیها) از دوران کودکی تا واپسین لحظات زندگی استمرار داشت تا آن که زمان بیان وصایا و سفارش های مهم آن حضرت به همسر عزیزش علی (علیه السلام) فرا رسید .

آن چه در این باره ، توجه خاص ما را می طلبد تصور زمان و شرایط بیان وصایا است ، هنگامی

که ۷۵ یا ۹۵ روز پ (سلام الله علیها) از رحلت رسول خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) بد گذشته است و حوادث پی در پی و غبارگونه ای پدیدار شد که عزت ، قداست و احترام خاندان رسول خدا به ویژه فاطمه (سلام الله علیها) نادیده گرفته شد. حق مسلم آن پاک بانو غضب گردید رفتار با او خاطره جان خراش بر جای گذاشت .

۴-۲-۳- اطاعت از همسر

امیرالمومنین (علیه السلام) در مورد فاطمه زهرا (سلام الله علیها) فرمود : ((ما اغضبنی و لا خرج من امری)) یک بار این زن در طول دوران زناشویی مرا به خشم نیاورد و یک بار از دستور من سرپیچی نکرد. فاطمه زهرا (سلام الله علیها) با آن عظمت و صلابت ، در محیط خانه یک همسر و یک زن است آن گونه که اسلام می گوید .

۴-۲-۴- همدلی و همراهی

زهرا (سلام الله علیها) افزون بر مهربانی و ملایمت با انواع سختی های زندگی ، همیشه سعی می کرد با چهره رضایت آمیز شوهر خود را از غبار غم و اندوه دور نگه دارد و ناملایمات زندگی را با او در میان نگذارد.

۴-۲-۵- تمجید از همسر

پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) پس از گذشت مدتی از ازدواج مبارک حضرت زهرا (سلام الله علیها) از علی پرسید : ((همسرت فاطمه را چگونه یافتی ؟ عرض کرد : بهترین یار برای اطاعت و بندگی خدا)) همین را از فاطمه (سلام الله علیها) پرسید که او پاسخ داد : ((او بهترین شوهر است)) .

زمانی که حضرت فاطمه به عنوان همسر در خانه علی (علیه السلام) پا گذاشت ، شرایط بسیار سختی بر جامعه اسلامی به ویژه بر زندگی یگانه بانوی اسلام حاکم بود . از یک سو ، سپاه اسلام همیشه در حال آماده باش بود و در هر سال چندین جنگ واقع می شد و علی در همه یا بیشتر

آن ها پیشتاز بود و هنگام برگشت از پیکار با مشرکین و دفاع از کیان اسلام چیزی جز زخم های فراوان و لباس پاره و خونی به همراه نداشت.

۵- نتیجه گیری

با توجه به مطالب یاد شده به این موضوع می رسیم که حضرت زهرا جایگاه خاصی در نزد خداوند داشته و مقام عصمت و عبودیت ایشان آشکار است که در طول زندگی خود هیچ گناه و آلودگی نداشته و الگو و اسوه انسان ها مخصوصا زنان بوده اند.

فاطمه زهرا (سلام الله علیها) در مجد و عظمت و اصالت خانوادگی سرآمد بانوان دوران خویش بود.

شیوه عبادت حضرت زهرا (سلام الله علیها) خشک نبوده بلکه همراه با خشوع و خضوع بوده. خداوند از اخلاص و ایثار خاندان وحی ستایش نمود و آیاتی در منزلت و شان ایشان نازل شده است.

فاطمه زهرا (سلام الله علیها) هر آن چه که می گفتند در عمل ایشان آشکار بود و گفتار و عمل یکسانی داشتند. ایشان در سنین جوانی از لحاظ معنوی به جایی می رسد که بنابر آنچه که در بعضی از روایات است فرشتگان با او سخن می گویند و حقایق را بر او ارائه می کردند.

در یکی از روزهای سخت زندگی ، حضرت علی از حضرت زهرا (سلام الله علیها) درخواست غذا کردند ایشان عرض کردند: سه روز است غذای کافی در منزل نداریم مقداری هم که بوده به شما بخشیدم و خود گرسنگی را تحمل کردم. حضرت علی فرمودند : چرا به من اطلاع ندادید. حضرت زهرا فرمودند : رسول خدا به من امر کرده اند از شما چیزی نخواهم مگر خودتان بیاورید وگرنه درخواست نکنم.

حضرت زهرا (سلام الله علیها) به همسر گرامی خود چنان علاقه داشتند که زبان ها قاصر از بیان آنند.

فهرست منابع و مآخذ

۱. اصفهانی، عابد، دایره المعارف تشیع، چاپ اول، تهران، شهید سعید محیی، ۱۳۸۴.
۲. انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، چاپ هفتم، تهران، بی نا، ۱۳۹۰.
۳. جوادی آملی، عبدالله، فاطمه اسوه بشر، چاپ دوم، قم، اسراء، ۱۳۹۴.
۴. حسینی دشتی، مصطفی، معارف و معاریف، چاپ اول، تهران، سپیده موی اندیشه، ۱۳۹۳.
۵. حکیم، منذر، درسنامه زندگانی و سیره حضرت زهرا (س)، چاپ دوم، قم، هاجر، ۱۳۹۴.
۶. خامنه ای، علی، قطره از دریا نشان می دهد، چاپ سوم، قم، میسا، ۱۳۹۱.
۷. لقمانی، احمد، همسران، زندگی، الگوی بالندگی، چاپ نهم، قم، بهشت بینش، ۱۳۸۶.
۸. ———، یک زندگی زیبا، چاپ پنجم، قم، انتشارات بهشت بینش، ۱۳۸۶.